

בענין Surveillance Cameras בשבת - שיעור 939

I. ללכת ברחובות ובבתי כניסיות שיש שם מצלמות פעולות גם בשבת

(א) נראה לי דיש להתיר המצלמות הפעולות גם בשבת דיש אומרים דבמקום צורך אין איסור לפי דברי הש"ך (נקו"כ י"ד ק"ח) דמסייע אין בו ממש בכל התורה כולה חוץ במקיף וניקף וכ"כ המג"א (ע"מ) ושו"ת חכם צבי (פ"ד) ועיין בתשובת מאהבה (קל"ד) דמתיר להושיט התינוק להרופא להצמיח אבעבעות דמסייע אין בו ממש וא"כ הוא הדין בנידון דידן יש להתיר במקום צורך ואפילו להט"ז (י"ד ק"ח) דס"ל דמסייע יש בו ממש זה דוקא כשעושה העכו"ם הפעולה על גופו של הישראל כנדון דהתם שהעכו"ם נוטל צפרנים על האשה משא"כ בנדון דידן

(ב) ונראה לי דיש להתיר דאפילו אם אפשר לומר דהוי פסיק רישא דניחא ליה מכל מקום הוי רק רשימה דרבנן ושלא כדרך כתיבה או רשימה ועיין בפמ"ג (מ"ז - ע"מ) שכתב דאותן הכותבים במי מילין (invisible ink) דבר סתר בחלב שנחלב ולא נתבשל עדיין ונבלע בנייר ואין רישומו ניכר וכשבא לחברו נותן אותו אצל האש ומתחמם וניכר הכתב ההוא ומצדד שם לומר דזהו אסור רק מדרבנן ועוד דהוי רשימה שלא כדרכה ועיין בט"ז (ע"כ - י) דהדורס שלג ברגליו ואינו חושש דכיון שהוא דבר שאי אפשר ליזהר בזה לא גזרו בה רבנן משא"כ במקום דאפשר ליזהר בזה כגון בכותל המערבי או בביתו או במלון או בבית הכנסת יש מקום לאסור אם זה בגדר פסיק רישא דניחא ליה ואיברא מהט"ז משמע דאם הוא רק איסור דרבנן שאי אפשר ליזהר בזה לא גזרו רבנן אפילו בדניחא ליה

(ג) ועוד איך יכול ליגע בכל חפץ שבעולם דכשנגעו יש עליו רשימת אצבעו דהיינו fingerprints ואפילו אם הוי פסיק רישא דלא ניחא ליה מ"מ להתוספות וגדולי האחרונים יש איסור דרבנן ולכן צריך כנ"ל דלא גזרו על איסור דרבנן בדא"א ליזהר בזה ואבאר עוד ועיין לקמן

II. בענין ללכת לכותל המערבי בשבת שיודעים שמצלמות פועלות כ"ד שעות כעין טלבזיה שלוקח תמונה ממי שנכנס במקרה לעשות היזק כדי שיוכלו בקלות למצוא את המזיק שמענו שרב אלישיב אמר שלא ילך שם בשבת דאינו דומה לכוכב המסתובב satellite camera שאינו נראה בהצילום משא"כ בצילום שבכותל וצ"ע ואבאר

III. להכנס בבית או במלון וכדומה שיש מצלמה בשבת

(א) נראה לי דמדינא יש מקום להתיר משום דאפילו אם הרשימה הוי קיימה מ"מ הוי כלאחר ידו והוי פסיק רישא דלא ניחא ליה על איסור דרבנן ואם התמונה אינה קיימה הוי שבות דשבות במקום צורך דהיינו להרחיק מזיקים או לתוספסם ואפילו אם הרשימה היא דאורייתא מ"מ כיון שהוא נעשה כלאחר ידו ובפסיק רישא דלא ניחא ליה ובפרט במקום היזק ביתו מותר ולכן יש מקום להתיר לטעם זה להליכת לכותל וצ"ע

(ב) ועיין בשו"ת באר משה (קונטרס עלטקטריק ו - פ"ג ז - כ"ח) שדן בענין אי מותר לעבור אצל מאשין שמצלם התמונה של כל מי שעובר וכתב דמעיקרא דדינא יש להתיר וכ"כ השו"ת רבבות אפרים (ג - רמ"ז) בשם הגרש"ז אויערבאך וטעמם כמו שכתבנו דהוי פסיק רישא דלא ניחא ליה באיסור דרבנן אך כתב הבאר משה דיש למנוע שלא יצא מזה זלזול לשבת דהיינו בבית ואולי גם כן בכותל המערבי וצ"ע

(ג) כ"כ התשובות והנהגות (ג - ק"ט) שכתב "דנראה שהליכה אינה מעשה המלאכה ומלאכת מחשבת אסרה תורה ונאסר דוקא כשמתכוין ומיהו נראה שראוי למנוע להשתמש בו בשבת ויש בזה גם מראית העין ושמעתי שגדולי הוראה דנו בזה"

(ד) עיין בשערים מצויינים בהלכה (פ - ג"ד) שהביא תשובה מהגאון ר' יונתן שטייף שמשמע שיש להתיר בנידון דידן בכותל המערבי דכיון דהישראל אינו עושה כלום ואפילו מסייעו ממש לא הוי אלא שעומד עצמו לפני הצייר וכ"ש אם אינו יודע שהצייר מצויר בודאי יש מקום להתיר ודומה לזה שעושין מחיצה בשבת ע"י בני אדם (פירוזין מ"ג) כשלא העמידו אותם לדעת ושם עשו מעשה להתיר

(ה) דעת רב יצחק ליבעס בתשובתו להרכבות אפרים (ג - רמ"ז) דבעל הבית המעריך את המצלמה מע"ש אין עושה כלום ודומה לשעון שבת אם אינו ערוך דוקא לשבת מותר אפילו להאג"מ (ד - ס) כך שמעתי מרב דוד פיינשטיין וגם מותר לכל אדם ללכת להבית משום דהו"ל פ"ר דלא נ"ל כלל ברשימה שלא כדרכו שגם להמג"א (שי"ד - ה) מותר וגם אין חשש ע"י זרם העלעקטרי דהשתמשות בהכרח אינו מוליד נצוצית כלל וגם הוא נחשב רק למסייע וגם להט"ז (י"ד ק"ח - כ"ה) אפשר חשוב אין בו ממש דהמצלמה אינו צריך סיוע וגם כל בנ"ד הוא לצורך שמירה מהזיקא דשכיח בזמן הזה ולכן יש מקום להתיר במקום צורך (ו) המצלמה בכותל המערבי אולי יש לאסור בשבת משום זלזול שבת וצ"ע

IV. מאור עלעקטרי הנדלק כשאדם הולך לפניו

(א) עיין בשו"ת חשב האפוד (ג - פ"ג) שיש להתיר משום שהוא פ"ר דלא ניחא ליה ולשיטת הערוך מותר וגם יש לצרף דעת הרשב"א (נסוף פרק סלוג) דאם באותו הפ"ר ג"כ דבר היתר כגון נועל את הבית ונמצא צבי ניצוד בתוכו שאם אין כוונתו בשביל צידת הצבי מותר עיין במג"א (שט"ז - י"ח)

(א) אמנם יש הרבה רחובות שאינם מוארים היטב והוה פ"ר דניחא ליה ודומה לפתיחת המקרר דעם פתיחתו נדלק אור הוה פ"ר דניחא ליה (תוס' קולין ס' ד"ס מותר) ועוד פסקינן בדלא ניחא ליה אין להתיר אפילו בצירוף דעת הרשב"א הנ"ל וראיה מתיבה קטנה שאסור לסגור כשיש בה זכוכים (רמ"א שט"ז - ג) וזה דעת שו"ת קנין תורה שהוכח בקובץ אור ישראל (ז - דף י"ח) ויש לדחוק דניחא ליה דזכוכים לא יהיה בתוך הבית

(ב) ועוד טעם להתיר משום דלא חשיב מעשה אלא גרמא דמעכב את ההקרנה העלעקטרי מליילך הלאה והם חוזרים להכלי המפעיל וגרמא במקום מצוה או הפסד שרי (רמ"א של"ד - כ"ז) ועיין בשער הציון (תק"ד - סקל"ח)

(ב) אמנם ע"ע באור ישראל (דף י"ט) שהביא מהרב היילפערין בשו"ת מעשה חושב (ח - י"ז) דחשוב מעשה ולא גרמא דע"י הליכתו הוא מעכב את ההקרנה שלא תלך הלאה וע"ז היא חוזרת לאחור להדלקת המאור והו"ל כזורק אבן ומדליק בה את האור

(ג) ועוד טעם להתיר שאם האדם נכנס לשטח ההרגשה של העין העלעקטרי בשעה שאין ההקרנה באויר הרי האדם לא עשה כלום דכל המעשה נחשב להזורק דהו"ל כזרק בכותל וחזרה לאחוריה דחייב גלות וה"ה בנ"ד הוא לא עשה מידי ורק המכונה זורקת ההקרנות והם חוזרים מאליהם ע"י האדם שעמד שם מקודם והיות שתמיד האדם הנכנס הוא בספק אם הוא מוקדם והו"ל ספק פ"ר ועיין בבה"ל (שט"ז - ג ד"ה ולכן) וגם באור ישראל (דף ט"ו)

(ג) אמנם שמעתי דהגרש"ז אויערבאך פסק דלא ישכור דירה בבית שיש מאור כנ"ד ואם דר שם כבר צריך לצאת משם משום שהוא איסור תורה ואין יכול להתיר אכילת בשר חזיר

(ד) ועוד טעם להתיר משום דאין כאן פעולה של מלאכת שבת שהוא אינו עושה שום מעשה מלאכה אלא הולך לדרכו ושאינן אנו מצטרפים הליכתו הרגילה להבערה ולהדלקת המאור משא"כ לנעול דלת וצבי בבית דבשעת סגירת הדלת נראה שם צבי ועיין בערוך השלחן (שט"ז - י"ז) דאם עומד בגמר נעילת הדלת ובתוך כך נכנס הצבי אינו מחויב לעכב א"ע מלנעול ואין זה ענין פ"ר כיון שאין לו עסק כלל בצידתו כ"כ השו"ת שבט הלוי דבלאו מעשה מלאכה אין כאן איסור

(ד) אמנם הערוך השלחן (שט"ז - כ) כתב לדעת הרמב"ם דמותר לילך לפי תומו ואם מתו הנחשים בדריכת רגליו מותר הואיל דאינו פ"ר משמע דאם הוא פ"ר ולא ממייתין הולך לפי תומו אסור וכן כתב המ"ב (סקמ"ח) בענין הנמלים ועיין בשו"ת מנחת יצחק (ה - ל"ז) לענין sunburn וע"ע בשו"ת חלקת יעקב (ד - י"ז) ובאג"מ (ג - מ"ה) בענין משקפים פוטגור photo-gray ובמ"ב (ש"ח - סק"ז) בענין לטייל לרפואה